

ELS AJUNTAMENTS DAVANT LA CRISI. L'EXPERIÈNCIA DE SANT FOST DE CAMPSENTELLES

MONTSERRAT SANTMARTI

Alcaldessa de Sant Fost de Campsentelles

ARTUR OBACH

Secretari-Interventor d'Administració Local

RECEIVED: FEBRUARY 27 2012

ABSTRACT

The paper shows the experience of the Council of San Fost de Campsentelles in order to deal with the current economic crisis. The authors recount some of the most significant decisions taken within the first 9 months of local government. These decisions contradicted the main policies that have been taken by different governments. So the authors defend the austerity of local budget but taken into account a social orientation.

KEY WORDS: Crisis, city council, budgets, public sector

RESUMEN

El artículo explica la experiencia del municipio de Sant Fost de Campsentelles para hacer frente a la situación actual de crisis. Los autores relatan algunas de las actuaciones más significativas durante los primeros 9 meses de mandato, unas actuaciones que han contradicho en gran parte las orientaciones mayoritarias de los gobiernos actuales. Así defienden que los presupuestos y la gestión política del territorio pueden ser austeros pero conservando un fuerte carácter social.

PALABRAS CLAVE: crisis, Ayuntamiento, presupuestos, sector público.

RESUM

L'artice explica l'experiència del municipi de Sant Fost de Campsentelles per fer front a la situació actual de crisi. Els autors relaten algunes de les actuacions més significatives durant els primers 9 mesos de mandat i que han contradit en gran part les orientacions majoritàries dels governs actuals. Així defensen que els pressupostos i la gestió política del territori poden ser austers però conservant un fort caràcter social.

PARAULES CLAU: crisi, Ajuntaments, pressupostos, sector públic

Modestament, voldríem esbossar els criteris amb els que en un petit municipi (8500 habitants) de la rodalia de Barcelona ens hem plantejat els pressupostos dels darrers anys i, molt en particular, els de 2012.

L'actual govern local (6 Independents + 2 CiU) ha tirat endavant una política que hem caracteritzat com a "democràcia amb contingut social", des de l'elecció el mes de maig de 2008 de l'actual alcaldessa, és a dir, justament quan es desferma la crisi econòmica global i a Europa bufen vents de contrareforma, desregulació, límits a l'endeutament, contracció del sector públic, i, en definitiva, desmantellament de les polítiques socials que caracteritzen l'estat del benestar.

Des d'un primer moment l'equip de govern va declarar la voluntat de mantenir els serveis públics (i fins i tot ampliar-los i/o millorar-los), en comptes de recórrer a la temptació fàcil de reduir plantilles o retallar serveis.

Així es van adreçar els esforços a una gestió més eficient de la despesa amb tot un seguit de mesures que a primer cop d'ull poden semblar anecdòtiques però que tot plegat han demostrat la seva eficàcia. Parlem de coses tan simples com primar la comunicació electrònica – incloses les convocatòries de sessions corporatives i l'accés als expedients, limitar les fotocòpies en color als casos en què sigui indispensable, aplicar successives mesures d'estalvi energètic, etc.

Contra la tesi dels que defensen l'externalització dels serveis com a "gestió eficient", darrerament, en un parell de casos, hem fet just el contrari. D'una banda vam passar a gestió directa, amb personal propi, el servei de neteja viària que fins a la data es prestava mitjançant contracte amb una empresa del sector. Els fets han demostrat que, ni que sigui perquè estalviem el benefici industrial i l'IVA, tenim el mateix o millor servei per un preu molt més baix. En la mateixa línia, tots els treballs de petites obres i manteniment que es contractaven a tercers (pintura, fusteria, paletes i guixaires, etc...), ja fa un parell d'anys que s'executen mitjançant contractacions temporals de personal aturat (a l'estil dels plans d'ocupació, però sense subvenció del SOC), utilitzant la borsa de demanda d'ocupació que gestiona l'àrea de serveis socials. També en aquest cas l'estalvi econòmic ha estat més que considerable.

Som conscients que de vegades, per raons d'economia d'escala, això no és possible, però creiem que si la dimensió del municipi fa ineficient la prestació directa d'un servei, l'alternativa no és necessàriament l'externalització, sinó que cal trobar els mecanismes per ampliar l'àmbit de prestació. Aquesta va ser la consideració que ens va portar a la constitució d'una Mancomunitat amb pobles veïns. No és aquest l'espai adequat per estendre'ns sobre els fonaments de la nostra aposta per la mancomunitat.

Basti assenyalar que estem convençuts que no és cert que a Catalunya (ni a Grècia) sobrin ajuntaments: un poble, per petit que sigui té dret a la seva institució política, als

seus representants immediats, a l'àmbit de la participació ciutadana. El que cal és no confondre aquest espai amb l'àmbit de prestació dels serveis. I tampoc podem buscar solucions uniformistes pròpies del segle XIX com els consells comarcals o, les vegueries, que poden tenir un paper com a àmbit de descentralització de la Generalitat, però que no sempre coincidiran amb l'espai adient per a la prestació associada de serveis. Cada servei, per les pròpies característiques, tindrà una massa crítica que determinarà la màxima eficiència. Pensen que en propers números d'aquesta revista seria interessant obrir un debat sobre aquestes qüestions. Així encarem l'elaboració dels pressupostos de 2012.

El procés s'inicia el novembre de 2011 amb l'aprovació de les ordenances fiscals per al 2012, amb la decisió de no incrementar la pressió fiscal (es congela la pràctica totalitat de tributs i els pocs que es revisen s'incrementen per sota l'IPC).

Amb això partim d'una substancial reducció de la previsió d'ingressos per a enguany, ja que enfrontem una forta disminució de les aportacions de l'Estat i de la Generalitat, i una previsible baixada dels ingressos propis atesa la situació general de recessió. En aquest context calia un veritable esforç per a mantenir la totalitat dels serveis públics, tant el que són serveis obligatoris com les prestacions voluntàries o "serveis impropis" (serveis que presta l'ajuntament encara que són competència d'una altra Administració, com ara el transport públic, l'escola bressol, reforç a les escoles, ...) i, en la mesura de les possibilitats, incrementar la despesa de serveis socials i benestar.

Atesa la disminució d'ingressos la garantia dels serveis públics només pot provenir d'un estalvi en totes aquelles partides que ho permeten. No hem fet altra cosa que aprofundir en una gestió molt acurada de la despesa, avaluar molt bé que és el que es pot reduir i en quina quantia, sense afectar el bon funcionament dels serveis. Hem "rascat" partida per partida (atencions protocolàries, indemnitzacions a regidors, consums, material d'oficina, publicitat,...) per tal de generar una bossa de recursos disponibles i, amb la mateixa cura hem aplicat aquests recursos per a dotar de manera suficient les partides vinculades als serveis i incrementar sensiblement les relacionades amb benestar social i atenció a les persones. En paral·lel anem introduint canvis en la forma de gestió de certes activitats, substituint el "paternalisme" municipal que organitza festes i activitats "a cop de talonari" per una major implicació del voluntariat i la ciutadania en general. Tot això, en el marc d'un procés d'informació-participació, encara embrionari.

Vam presentar primer l'esborrany de pressupost a totes les forces polítiques amb i sense representació municipal, obrint un termini per a presentar suggeriments i alternatives. Tot seguit, es va convocar de forma oberta a la població a l'auditori, on es van explicar els mecanismes pressupostaris i les dades del pressupost 2012, acte en el que els assistent, a més de formular preguntes i demanar aclariments, van poder formular les seves opinions i propostes. Propostes que entitats o veïns a títol individual també podien adreçar a la pàgina web de l'ajuntament.

Tot això ha permès presentar al Ple uns pressupostos realistes, austers, però amb contingut social que, per primer cop en la recent història del nostre municipi, van merèixer l'aprovació sense cap vot en contra.